

τὴν δωδεκάτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα, παρημελήθη αὕτη ἐφ' ὅσον ἤκμαζον ἐν Ἀθήναις τὰ Ἑλευσίνια μυστήρια, καὶ κατόπιν ἤκμασαν ἐκ νέου, κατὰ τὸν τρίτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ὑπὸ τὸν τύπον τῶν *Καβειρίων μυστηρίων*, τελουμένων μεγαλοπρεπῶς, ἰδίως ἐν Σαμοθράκῃ.

Τὸ ὄνομα αὐτῶν παράγεται εἴτε ἐκ τοῦ ἐβραϊκοῦ *Kabir*, ὅπερ σημαίνει *Μέγας*, *Ἰσχυρὸς*, εἴτε ἐκ τοῦ ἐν Φρυγίᾳ ὄρους *Καβείρου*, ἐνθα ἐλατρεύοντο, εἴτε ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς μητρὸς αὐτῶν, τῆς νύμφης *Καβείρας* ἢ *Καβερούς*. Καθ' Ἡρόδοτον, οἱ *Κάβειροι* εἶχον ναὸν ἐν Μέμφιδι τῆς Αἰγύπτου, οἱ δὲ Φοίνικες ἐλάτρευον ὁκτὼ *Καβείρους* ἐν Βηρυτῷ, ὡς ἐφευρέτας τῆς ναυτιλίας καὶ ἀντιπροσώπους τῶν ἐπὶ τὰ πλανητῶν.

Ἐν ᾧ ὁ Πίνδαρος γινώσκει μόνον ἓνα *Κάβειρον* ἐν τοῖς ὁργίοις τῆς Ἀθήναις, ὁ Αἰσχύλος φαντάζεται αὐτοὺς πολυπληθεῖς, ἀφ' οὗ ἀπαρτίζουσι τὸν χορὸν σατυρικοῦ δράματος. Ὁ Ἀκισίλαος καὶ ὁ Φερεκλῆδης δίδουν αὐτοῖς πατέρα τὸν *Κασμίλλον*, υἱὸν τῆς *Καβερούς* καὶ τοῦ Ἡφαίστου, καὶ παραδέχονται τρεῖς ἄρρενας μετὰ τριῶν θηλέων, τῶν *Καβειραίδων νυμφῶν*. Ὁ Στράβων προσεταίρει αὐτοὺς μετὰ τῶν *Κορυβαίων* καὶ τῶν *Τιτύρων*, ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἀναγράφει «Ἡφαίστου δὲ σφραγίδας παῖδας λέγουσι εἶναι».

Ὁ Πανσανίας εἶναι λίαν ἐπιφυλακτικὸς ὡς πρὸς τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων τῶν *Καβείρων* ἐν Θήβαις. Λέγει μόνον ὅτι, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν Θηβαίων, ὑπῆρχεν ἄλλοτε πόλις ἐκεῖ, ἐνθα ὁ καὸς, ἐν ᾗ κατοικοῦν ἀνθρωποὶ καλούμενοι *Κάβειροι*, ὅτι εἰς ἐξ αὐτῶν, ὁ Προμηθεὺς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐθνεὺς ἔσχον ποτὲ τὴν τιμὴν νὰ φιλοξενήσωσι τὴν θεὰν Δήμητραν, ἥτις εἰς ἀμοιβὴν ἐνεπιστεύθη αὐτοῖς παρακαταθήκην, ὅτι δὲν ἦτο αὐτῷ ἐπιτετραμμένον νὰ δημοσιεύῃ τίς ἦτο ἡ παρακαταθήκη αὕτη καὶ εἰς τί ἐχρησίμευεν, ἀλλ' ὅτι ἦτο βέβαιον ὅτι ἡ βάσις τῶν ἐν Θήβαις τελουμένων μυστηρίων ἐστηρίζετο ἐπὶ δώρῳ δοθέντος παρὰ τῆς Δήμητρος.

Κατὰ δὲ τὰ ἐν Σαμοθράκῃ τελούμενα μυστήρια ὑπῆρχον τέσσαρες θεοὶ *Κάβειροι*, ὁ Ἀξίερος, ὁ Ἀξιόκερρος, ἡ Ἀξιόκερσα καὶ ὁ *Κασμίλλος*. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Μνασέα, Ἀξίερος σημαίνει ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ γλώσσῃ Μέγας, Παντοδύναμος, Ἀξιόκερρος Μέγας γονιμοποιός, Ἀξιόκερσα Μεγάλῃ γονιμοποιός καὶ *Κασμίλλος* Πάνσοφος.

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὁ *Κασμίλλος*, ὁ καὶ νεώτατος, ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἵτινες μετὰ τὸν φόνον ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ γεννητικὰ ὄργανα αὐτοῦ ἐντὸς κίσσεως ἢ καλῶθου. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ περιετλίχθη δι' ἐρυθροῦ ὑφάσματος, τὸ δὲ σῶμα μετεκομίσθη ἐπὶ ἀσπίδος εἰς Ἀσίαν, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ὀλύμπου, ἐνθα ἐτάφη.

Ὁ ἀλληγορικὸς φόνος τοῦ *Κασμίλλου* ἐμνημονεύετο ἐν τοῖς τυπικοῖς τῆς μνήσεως. Ὁ ὑποψήφιος πρὸ τῆς μνήσεως ὑπεβάλλετο εἰς δοκιμασίαν τῆς προτέρας διαγωγῆς αὐτοῦ, ἐξωμολογεῖτο εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ ἱερέα, καλούμε-

νον Κόην, ἐκαθαρίζετο ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ καὶ εἶτα προζήρχετο ἐστεμμένος κλάδῳ ἐλαίας καὶ φέρων πορφυρᾶν ζώνην περὶ τὴν ὀσφύν, ἣ πορφυρᾶν ταινίαν περὶ τὴν κεφαλὴν. Ἡ ζώνη αὕτη ἦ ἡ ταινία, ἣν ἔφερον κατόπιν περὶ τὸ σῶμα αὐτῶν ὡς περιάπτον, προεφύλαττεν αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς κινδύνου καὶ τρικυμίας. Οὕτω περιβεβλημένος ὁ ὑποπρόεδρος ἐτίθετο ἐπὶ θρόνον, ὃν περιεκύκλουν ἅπαντες οἱ παρευῶντες, κρατούμενοι διὰ τῆς χειρὸς καὶ ἐκτελοῦντες ἱεροὺς χορούς. Εἶτα ἐτελεῖτο τὸ ἐπικλήδειον δράμα, καθ' ὃ ὁ νεόφυτος παρίστα τὸ πρόσωπον τοῦ *Κασμίλων*. Κατὰ τὴν παράστασιν ταύτην ὑπεκρίνοντο λύπην καὶ ἠκούοντο ὀλολύζοντες καὶ στεναῶντες.

Ἐν Σαμοθράκῃ ἰδίως οἱ θεοὶ *Κάβειροι* εἶχον περιφανὴ ναόν, ἔνθα ἐτελοῦντο μεγαλοπρεπῶς τὰ μυστήρια κατ' ἔτος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ θερόν. Τὰ μυστήρια ἐτελοῦντο τὴν νύκτα, αἱ δὲ τελεταὶ διήρουν ἑννέα ἡμέρας, καθ' ἃς ἐσδέννυτο τὸ ἐν τῇ νήσῳ πῦρ καὶ λαμβάνετο νέον ἐκ τοῦ ἐν Δήλῳ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Προζήρχοντο ἐκ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν καὶ οἱ περιφανέστατοι ἄνδρες ἵνα μνηθῶσιν εἰς μυστήρια, ἐν οἷς ἐδέχοντο γυναῖκας καὶ παῖδια. Ἐκεῖ συνηντήθησαν τὸ πρῶτον καὶ συνεζύχθησαν οἱ γονεῖς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ οὐοίου ὁ Πλούταρχος (*Βίος Ἀλεξάνδρου*) ἀναφέρει τὸ ἐξῆς περίεργον :

«Λέγεται δὲ Φύλιππος ἐν Σαμοθράκῃ τῇ Ὀλυμπιάδι συμμηθεῖς, αὐτὸς τε μεῖρακιον ὢν ἐτι κάκείνης παιδὸς ὀρφανῆς γονέων ἐρασθῆναι καὶ τὸν γάμιον οὕτως ἀρμόσαι, πείσας τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς Ἀρύμβαν. Ἡ μὲν οὖν νύμφη πρὸ τῆς νυκτός, ἣ συνεζύχθησαν εἰς τὸν θάλαμον, ἔδοξε βροντῆς γενομένης ἐμπεσεῖν αὐτῆς τῇ γαστρὶ κεραυνόν, ἐκ δὲ τῆς πληγῆς πολὺ πῦρ ἀναφθῆν, εἶτα ἠγνύμενον εἰς φλόγας πάντη φερόμενα διαλυθῆναι».

Τὰ μυστήρια τῆς Σαμοθράκης οὐδὲν εἶχον ἀπολέσει τῆς ἐπισημότητος αὐτῶν κατὰ τὸ 18ον ἔτος μετὰ Χριστόν, ὁπότε ὁ ἀνεψιὸς τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου Γερμανικὸς ἐπεβιβάσθη εἰς πλοῖον ἵνα μεταβῇ ἐκεῖ καὶ μνηθῇ, ἀλλ' ἐκώλυθη ὑπὸ τῶν ἐναντίων σφοδρῶν ἀνέμων.

Υπάρχει ἐν τῷ Βατικανῷ μάρμαρον, καλούμενον «de la Duchesse de Chalais», ὃ Ἑρμῆς τριγωνοειδής, ὅστις ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους παριστᾷ τὰς *Καβειρικὰς* θεότητας, τρεῖς τὸν ἀριθμὸν (*Ἀξιόκερσος*, *Ἀξιόκερσα* καὶ *Κασμίλος*), καὶ ἐπεξηγεῖ αὐτὰς δι' εἰκόνων γεγλυμμένων ἐπὶ τῆς βάσεως, τοῦ Ἀπόλλωνος Ἠλίου, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἑρῶτος.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Π. ΚΑΛΛΙΣΑΚΗΣ

★ Ποτὲ μὴ ἀναβάλλῃς τὴν εὐεργεσίαν, ἣν σκέπτεσαι νὰ κάμῃς. Μιᾶς ὥρας καθυστέρησις δύνανται νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἀχρηστον, καὶ οἱ δυστυχεῖς δὲν ἔχουσι καιρὸν νὰ περιμένωσιν.

Κατὰ τὸν Εὐριπίδην.